

ספרות ציונית ויהודית

יוסף פרופט

שמואל איזבאן

ומציב אותו על הקבר. ועל השלט כתוב: "ד"ר ויליאם פיניטו; המשרד שלו — למעלה!"...

אמרנו: שמואל איזבאן הוא להלכה אורת, אך למעשה הוא ישראלי. וכך אפשר להמשיך לגבי איזבאן גם בשטח הכתיבה. הוא להלכה עתונאי, הואיל והוא משתתף כמעט בכל העתונות האידית והעברית בארצות הברית, אך למעשה הוא סופר, וגם לעתונות הוא בא לאחר שהיה כבר אורת ותיק בעולם הספרות.

מחונן תכונות עתונאיות שמר איזבאן ב" עיקר על סערת הרוח, ואע"פ לומר — על חוסר משוא פנים. איזבאן הוא סופר ודיי נאמני, על כן אין זה מקרה, שהוא היה האיש אשר מילא שליחות עתונאים באנית מעפ"י לים, וכי נושאי כתיבתו הם כה רבים ושר נים. כוהב הוא ללא משוא פנים, נוקט עמדה לגבי כל הבעיות העומדות ברומו של העולם המדיני והספרותי, ואינו נמנה עם שום מפלגה ואינו חוסך שכטו משום מפלגה ומשום מנהיג.

"החוכל לומר לי, מר איזבאן, כיצד הש" פיעו עשר שנות מדינת ישראל על התרבות היהודית בארצות הברית?" אני שואל אותו. "קשה לנבא, מה תהיה דמותה הרוחנית של היהדות באמריקה בעוד חמשים שנה. קשה לדעת אם הצדק יהיה עם רואי-השחרות או עם רואי הורודות. אך עובדה היא, כי על התרבות היהודית באמריקה עוברת עתה תקופה של פריחה. עוברת עליה מין טרנספורמציה רוחנית שקשה להגדירה. גדל דור של מלומדים יהודיים שנולדו וחונכו ב" אמריקה.

"מאיך יש להודות בגל עצום של טמיעה יהודית בחוף התרבות האמריקנית. גם מספר נשואי-התערובת גדל והולך. קיימת חרדה עמוקה ביחס לגורלו של הדור הצעיר".

דעה מקורית ביותר הביע מר איזבאן על הספרות היהודית באמריקה. הוא אומר: "לא כל הנכתב היום באמריקה באותיות של ה" אלף-בית משובע רצון באיכותו. לצערנו יש גם הרבה פסולת, וביחוד באותו השטח הנושא את השם הפרטנסיוני "ספרות החיר" בן", ספרותו של עם אינה קומוניקט עתונאי ולא ז"ח של עתון. לא כל מי שעבר את תקופת השואה רשאי לכתוב ספרים עליה. לצערנו אין אצלנו פיקוח על סוג זה של ספרות.

"לפני הסופר היהודי עומדים היום שני תפקידים: לתאר את היהודי שקם מתוך ה" חורבות ויצא לעולם הרחב, וכן את היהודי המייצג את ישראל החדשה. עליו גם להחיות את התקופות הדרמטיות של ההיסטוריה ה" יהודית".

מר איזבאן עצמו הקדיש באתרונו כמה שנות עבודה לשם הנצחתה של תקופה דרמטית, ובקרוב עומד להופיע ספרו החדש, רומן היסטורי על תקופת אחאב ואיזבל. פרקים מתוך הספר הוה כבר הופיעו בירחונים ל" ספרות בארצות הברית ועוררו ענין בין ה" קוראים והסופרים בגלל הגישה החדשה ל" הקופה תנ"כית זו.

אך בין ספר לספר הספיק העתונאי החוסס שמואל איזבאן לתרגם ולסרסס בעתון "טאג" מארגן-זשורנאל" את הביאוגרפיה של זאב ז'בוטינסקי מאת ד"ר יוסף שחטמן, וכן את "מלך בשר ודם" למ. שמיר, ובינתיים גם ל" עשות קפיצה לישראל כדי להתבשם באויר" תה ולעמוד על המתרחש בעולם הספרות ב" מדינה במלאות עשור לקיומה.

כשעלה מר שמואל איזבאן בשנת 1947 על אנית המעפילים "התקוה" בשליחות עתונו "מארגן זשורנאל" ונלוה לשייטת מעפילים גדולה בדרכם לישראל, ייחכן לא ידע אז בעצמו, כי הוא עושה היסטוריה. הבריטים שעצרו את האניה לא התחשבו בדרכונו ה" אמריקני, אסרוהו והעבירו לכלא חיפה. אחר כך הוטס איזבאן בחזרה מלוד דרך מצרים לאירופה. בשעת הפרידה אמר לו קצין מש" טרה בריטי בלוד, כי בבואו שנית יתנהג ב" יתר נימוס כלפי קצינים בריטיים. ועל כך השיב: "כשאבוא שנית לא אמצא כאן ברי" טים..."

את רשמי מסעו זה פירסם בעתון ובספר "יהודים בלתי חוקיים בוקעים את הים" ש" עורר הדים חזקים בקרב חוגים שונים. ה" רפורטאזיה המצויינת הזאת הוצאה עתה כ" ספר על ידי הוצאת הספרים "יהדות פולין" בארגנטינה, חלקים מסויימים ממנו, פורסמו באנגלית, ספרות ועברית.

שמואל איזבאן הוא להלכה אורת מארצות הברית, אך למעשה הוא ישראלי ותיק. יליד פולין וחניך הגימנסיה בולוצלבסק, עלה ארצה יחד עם הוריו בשנת 1921 והשתקע תחילה

ביפו ואחר כך בתל-אביב. איזבאן הצעיר עבד בבנין, בכבישים ובגנים וחידש את עבודתו הספרותית שהחל בה עוד בהיותו נער ב" פולין, פירסם סיפורים מחיי הארץ בעתונים שונים, חלק גדול מסיפוריו פירסם בעברית בעתונות הארץ.

יבולו הספרותי בתקופה זו הוא רב מאוד ונושאי סיפוריו רבים ושונים, אך את ה" מקום הראשי תופסים סיפוריו על בנין ה" ארץ, וביניהם דאוי לציון הקובץ "על הפי" גומים" שהופיע בוורשה בשנת 1936 כפרס של העתון הספרותי "ליטערארישע בלעטער" לקוראיו.

איזבאן יצא לארצות לברית בשנת 1937, וגם בעבודתו בעתונים "פארווערטס", "טאג" ו"מארגן-זשורנאל" כתב על פי רוב סיפורים על חיי הארץ. בשנת 1942 יצא קובץ סיפוריו "בין מאה שערים" — על חיי עדות המזרח בירושלים, צפת וטבריה, שעורר ענין רב וזכה לתפוצה גדולה בכל הגולה הקוראת אידיש בגלל הנושא המקורי והאקוטי. הסי" פורים תורגמו בזמנו לעברית על ידי מ. ליפסון והופיעו בעתוני הארץ.

ספרו "בית קארפ" שיצא בשנת 1949 ידוע יפה גם לקורא הישראלי. זהו רומן מחיי הארץ למן העליה השלישית ועד להקמת המדינה, שזכה להצלחה רבה ותורגם ל" עברית בשנת 1956 (הוצאת "מסדה" תל" אביב).

עינו החדה של שמואל איזבאן לא איכזבה אותו ואת הקוראים גם בשעה שהיה צריך לתאר את חייהם של בני עמים אחרים. ספרו "עיר הזעם" מכיל חשעה סיפורים, אך רק הראשון ביניהם הוא הסיפור "היהודי". וכך כותב עליהם המבקר הספרותי של "הדואר" בניר-יורק:

"במה כחהמושך שבהם: בתיאור הפסי" כולוגי הקולע, בסגנון העסיסי, שלא גיכר בו התרגום מלשונם המדוברת של הגיבורים, כאילו יוצאי אירלנדיה, פורטוגל, שוטלנד וכ" דיברו כל ימיהם בשפה זו אותה שם המחבר בפייהם".

כאמור, מסליא הספר בשל גווני נושאו. בסיפור "ששה עשר יורשים" יפגוש הקורא סיני זקן, דוד לששה-עשר יורשים, כולם רחקים — ששט אין בחורות סיניות בניור-יורק. בסיפור "הרופא מוויליאמסבורג" מתאר המחבר רווק זקן, מגזע יהודים יוצאי סא" לוניקי, שאין לו שום מגע ומשא עם עמו, רופא מנוסה הגר בשכונה ענייה ועוזר ל" חולים עניים, ביחוד לכושים, ובאינו עדינות ורוך מתאר איזבאן את מותו של הרופא ה" בודד הזה! אין אפילו מי שישים ציון על קברו מלבד אחד החולים שלו, כושי עני, המסיר את השלט מעל ביתו בוויליאמסבורג